

Vrijdag 12 maart 1915 – ochtendeditie

Belgisch Leen- en Voorschotcomité.

Afgevaardigden van het Belgisch Leen- en Voorschotcomité zullen ter beschikking staan van belanghebbenden om de nodige inlichtingen te verstrekken en de aanvragen voor leningen en voorschotten in ontvangst te nemen, in de Belgische consulaten: te Vlissingen, maandag 15 dezer; in Terneuzen, dinsdag 16 dezer; te Roosendaal, woensdag 17 dezer; te Breda, donderdag 18 dezer, en te Maastricht, vrijdag 19 dezer.

Londen, 11 maart. Engelse vliegtuigen zijn er in geslaagd de spoorverbindingen bij Kortrijk en Menen te vernielen.

De Tijd ontvangt van een van haar oorlogscorrespondenten bericht omtrent belangrijke troepenbewegingen in België. In Roeselare zijn duizenden mannen aangekomen en onmiddellijk doorgezonden naar het front rondom Ieper. In Brugge kwamen zondagnacht gehele treinen gevuld met soldaten binnen. De meesten gingen dezelfde nacht nog door, anderen vertrokken eerst de volgende morgen naar Torhout en Oostende. Ook veel auto's en wagens zijn aangevoerd en bovenal grote afdelingen cavalerie. Duizenden cavaleristen worden uit het oosten, waarheen ze tijdelijk waren overgebracht, naar het westelijk front teruggezonden.

Uit de troepenbewegingen schijnt men te mogen opmaken, dat de Duitsers met de te verwachten verbetering van het weer nog steeds een krachtige poging willen doen, het IJzerfront door te breken. Er is nog iets anders. Achter het front worden op grote schaal door de Duitsers een eenvoudig en makkelijk te vervaardigen soort boten aangemaakt uit beton. Wat dunne ijzeren staven geven de vorm en daaromheen wordt het beton gevoegd. Van deze bootjes kunnen er

vele op een dag vervaardigd worden, terwijl ze na twee dagen reeds volkomen bruikbaar zijn. Ik weet zeker, dat men van deze bootjes meer zal horen, zo gauw de strijd aan de IJzer weer op grote schaal hervat is.

Dinsdagmiddag werd er te Brugge over duizenden aangekomen manschappen inspectie gehouden, terwijl de commanderende generaal een woord tot aanmoediging sprak. Direct daarna vertrokken ze naar het front.

Dinsdagnacht zijn weer treinen met militairen aangekomen.

De Belgische Nijverheid.

In een Duits blad vinden wij het eerste stuk van een gesprek, dat een correspondent, schrijvende uit het grote Duitse hoofdkwartier, heeft gehad met geheimraad Bornhardt, die bij het Duitse burgerlijke bestuur in België dienst doet.

België – zo ongeveer zegde Bornhardt – is een groot industrieland, waar veel meer dan in Duitsland de bevolking van de nijverheid leeft. Daarbij was België overwegend een land van uitvoer. Het land lijdt er nu onder, dat de uitvoer grotendeels is afgesneden en eveneens de toevoer van de nodige grondstoffen.

Het minst lijdt onder deze omstandigheden de kolenmijnbouw. De Duitsers hebben het eerst dit bedrijf weer op gang gebracht. Van de 145.000 mijnwerkers, die er in vreedstijd zijn, zijn er nu weer een 107.000 in verdienste. Maar om er zoveel mogelijk te laten verdienen wordt hun slechts half werk gegund. De enen werken op maandag, woensdag en vrijdag, de anderen op de overige dagen. De opbrengst van de mijnen is daardoor natuurlijke minder dan in vreedstijd, 35.000 ton per dag tegen 80.000.

België levert verschillende soorten kolen. De gewone brandkolen dienen voor elektrische fabrieken en waterleidingen, minder voor gasfabrieken. Er zijn over het geheel weinig kolen in België die voor de gasfabrieken geschikt zijn. In vreedstijd komen die meest uit Westfalen, maar daar is tegenwoordig aan deze kolen ook gebrek, zodat er weinig naar België gaat. De meeste kolen, die België nu naar Duitsland uitvoert, zijn antracietkolen voor de kachels. Deze gaan meest uit Charleroi en Luik te water naar de Rijn.

In België is de ijzerindustrie de tweede in betekenis. Dat bedrijf weer aan de gang te brengen is zeer moeilijk. Voor 75-80 procent werkt het voor de uitvoer. Ook valt het moeilijk het ijzererts aan te voeren. Wat er in België aan wordt gevonden, is de moeite niet waard. In vreedstijd komt ruim de helft uit Luxemburg en Frans-Lotharingen. Doordat de treinen voor militair gebruik dienen, is het nu moeilijk de grote hoeveelheden die nodig zijn van daar te laten komen. Een aantal fabrieken zijn niettemin in bedrijf genomen, niet om geld te verdienen, maar om de arbeiders werk te geven.

In de fabrieken van Cockerill te Luik wordt weer druk gewerkt. In vreedstijd leveren zij ook oorlogsmateriaal. Nu is dat niet mogelijk, want directeurs en arbeiders weigeren materiaal te maken, dat tegen hun eigen landgenoten zou kunnen worden gebruikt. En de Haagse conventie verbiedt ze tot dit werk te dwingen. Er worden nu meest bestellingen van vóór de oorlog afgewerkt. Het Duitse bestuur laat nu en dan vertegenwoordigers van de ijzerfabrieken naar Nederland gaan om bestellingen te zoeken, die met goedvinden van de gouverneur-generaal worden uitgevoerd, gelijk die uit Italië en Spanje. Er moet natuurlijk vastgesteld worden waarvoor de waren dienen, bv. dat spoorwegmateriaal voor de Nederlandse Staatsspoor dient.

Van belang zijn ook de Belgische zinkwerken. Ze brengen jaarlijks een 200.000 ton op, tegen 280.000 ton in Duitsland en een miljoen ton in de hele wereld. De grondstof komt geheel uit het buitenland. Met het beschikbare materiaal is het werk al een tijd hervat, maar spoedig zal het moeten worden gestaakt, want de toevoer van de grondstoffen uit Australië, Sardinië, Scandinavië en Californië zal wel onmogelijk zijn.

De glasblazerijen, eens de trots van België, liggen zo goed als stil, aangezien zij hoofdzakelijk voor de uitvoer werkten.

Uit het dagboek van Stijn Streuvels.

De Vlaamse schrijver Stijn Streuvels heeft in de eerste maand van de oorlog, augustus, een dagboek gehouden, waarvan, zoals onze lezers bekend is, reeds een fragment in De Gids is openbaar gemaakt.

Het dagboek is thans onder de titel "In Oorlogstijd" (Amsterdam, L. J. Veen) als boek verschenen. ... "Hierin heb ik, zegt Streuvels in een verantwoording vóór in zijn dagboek, voor mezelf vooral, met alle nauwkeurigheid en onbevangen als een middeleeuwse kroniekschrijver, die in gedwongen werkloosheid zijn tijd wil benuttigen, de feiten aangetekend die ik in mijn omgeving heb zien gebeuren. Hetgeen ik heb van horen zeggen, staat dan ook als dusdanig vermeld.

Het was mij ten andere niet zozeer om de feiten te doen, wel veel meer om de stemming die de feiten bij mij, bij mijn kennissen en over de hele streek – ook het uitzicht van het landschap om mij heen, uitwerkten en teweegbrachten."

Een Duits vrijwilliger geeft een levendige beschrijving van een bajonetaanval in West-Vlaanderen.

“Plotseling zagen wij in de verte in wilde galop een divisieadjutant aankomen. Dit betekende dat het uit was met de rust. Allen verdrongen zich om de kapitein, om ten minste iets op te vangen. Reeds uit de verte zwaaide de adjudant met een papier. Bevel tot de aanval. Waar is de kapitein? Deze tekende, zij vergeleken de horloges en weg was de adjudant weer naar de volgende afdeling. Bagage in orde, geweer in de hand, in groepen aantreden. Nu begon het. In groepen, met vijftien pas tussenruimte, uitzwermen. De voorste groep volgen. Toen we achter onze dekking, een huis, vandaan kwamen, begon de zaak er al onaangenaam uit te zien. De kogels kwamen lelijk dichtbij. Eerst ging het nog in de pas, geweer onder de arm.

Ongeveer honderd meter tot onze eerste loopgraaf. Een kleine pauze tot alles bij elkaar was. Spoedig is het een bonte mengelmoes. Kameraden van verschillende compagnieën door elkaar. De bevelen zijn nauwelijks te verstaan. Mijn afdeling maakt een sprong vooruit. Wij gaan over in de looppas. Na vijftig meter, waarbij het kletteren van het menagegerei en het klapperen van spade en bajonet tegen elkaar zich mengt met het fluiten van de kogels en het gevloek van een, die struikelt, klinkt het bevel: liggen! Daar lagen we. Midden tussen de mooiste bieten. Een paar man trokken er enige uit en staken ze in de zak. Bij de broodzak kon men niet komen zonder een te groot doel te bieden. Wij krijgen juist tijd om een beetje op adem te komen en toen ging het weer vooruit, tot in de voorste loopgraaf, die uitstekende dekking bood. Hier hadden wij reeds de eerste doden. Snel riepen we de anderen toe: “Pas op, hier liggen dode kameraden!” Ondanks de kogelregen weken zij dan uit, om de slaap van de gevallen niet te storen.

Wij hadden nog niets van de vijand gezien. Nu zagen we in het licht van de ondergaande zon in het dorp en in het bosje voor ons gedaanten zich bewegen. Een kameraad zegt me: “Hoe zwaar moet

het vallen in deze zon te sterven.” Doch voor dromen is er nu geen tijd. Voorwaarts! In grote sprongen bereiken wij de eerste en spoedig ook de tweede vijandelijke loopgraaf. Hier konden wij eerst zien, wat ons nog wachtte. Voor ons, ongeveer zeven à achthonderd meter open veld met slechts gebrekkige dekking achter enige hopen mest.

Daar achter in het licht van de avondzon een park met dicht kreupelhout, waaruit hier en daar de huizen van het dorp te voorschijn komen. De hele rand van het bos spuwde vuur. Van alle bomen en daken ontving ons een krankzinnig vuur van de machinegeweren. Daarbij kwam nog het oorverdovend geraas van de granaatkartetsen. Het was of de hel was losgelaten. Daar moesten wij nu in. Twee sprongen hadden wij weer voorwaarts gedaan. De commando's werden luid van man tot man gebruld. Alles lag thans achter de mesthopen. Vaak acht tot tien man achter zo'n hoopje, dat niet meer dan drie kwart meter breed en hoog was. Men moest zijn hoofd in de grond steken en snel met de handen wat aarde daarvoor bij elkaar scharrelen. Lang duurden deze tussenpozen in het voorwaarts stormen niet. Twee of drie minuten op zijn hoogst scheen het telkens te zijn. Men verliest echter het vermogen om onder deze omstandigheden de tijd te bepalen. Het kwam ons voor, of het evenveel uren waren.

Terwijl we nog liggen komt het commando: “De bajonet op het geweer!” En reeds blazen ook alle trompetten. Dan onmiddellijk daarop schetterend het oude Pruisische aanvalssignaal. Alles springt op. Dof dreunen van alle kanten de trommels. Daartussen door klinkt het voortdurend door alle horens geblazen signaal “voorwaarts”. Alles springt op. Dof dreunen van alle kanten de trommels. Daartussendoor barsten de granaatkartetsen van de met snelvuur werkende artillerie. Doch er komt geen wankeling in de stormloop. Rechts en links zover het oog reikt, voorwaarts stormende infanterie.

De zon schittert op alle wapens. Met een donderend hoera rennen wij voorwaarts.

Nog tweemaal werpen wij ons neer. De voorste linie vuurt. Aan een beek met wilgen erlangs wordt snelvuur geopend op de vijand in de bomen. Het zijn slechts korte ogenblikken. Alles dringt naar voren naar de vijand. Wij willen de kerels de dood van onze kameraden met de bajonet betalen. Het hoera wil nog maar moeilijk uit de hese keel. Het wordt een gebrul, waarin men vergeefs een menselijk geluid zou trachten te herkennen. Mijn buurlieden hebben wijd opengesperde, met bloed doorlopen ogen. De gezichten zijn van woede vertrokken. Ieder voelt slechts drang naar voren. Rechts en links vallen kameraden. Men heeft slechts een blik voor hen over: "Ook jij, arme kerel" en alles rent verder. Nu is er geen tijd. "Wacht maar, wij zullen het jullie betaald zetten".

Eindelijk zijn wij aan het dorp. Een hoge muur met twee rijen schietgaten staat voor ons. Gelukkig heeft onze artillerie er bressen in geschoten. Wij springen er doorheen. Daarachter is echter niemand. Geweren, ransels en oude uitrustingsstukken, dat is alles. Franse mariniers, zwarten en Belgen lopen daarginds in de bossen weg. Slechts enige dapperen zijn achter gebleven. Met hen is het snel uit. Hun dood is nutteloos, want de aanval is toch niet meer te keren. Reeds zijn de eersten door het bosje en de tuinderij daarachter in de eerste huizen van het dorp. Van terzijde door de snel ingeslagen muren komen zij binnen. Doch ook daar is niemand. De verdedigers zijn weg. Op straat kunnen wij niet. Machinegeweren striemen daar met kogels, alsof sproeiwagens aan het werk zijn. Wachten dus.

Nu eerst zien wij met hoe weinigen wij nog zijn. Wij hebben hulp nodig, want te vele kameraden liggen er buiten op het veld. De tijd gaat voorbij, maar er komt geen versterking. We moeten dus terug. Terug in de schemerende avond. De brandende boeven van ons

eigen front dienen als wegwijzer. Het liep ons niet mee vandaag. Maar we komen terug. Wij kwamen ook terug. Echter eerst enige tijd later. Het dorp echter of juister gezegd, datgene, wat onze artillerie aan rokende puinhopen ervan had overgelaten, kwam in ons bezit.

Vrijdag 12 maart 1915 – avondeditie

Parijs, 11 maart. In het avondcommuniqué wordt gezegd: Een dichte mist heeft de krijgsverrichtingen zeer gehinderd.

De Engelsen hebben met goed gevolg Westende in België beschoten. Wij hebben twee aanvallen bij Zandvoorde in de sector van Ieper afgeslagen.

Berlijn, 12 maart. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier van heden:

Twee linesschepen van de vijand, vergezeld door enige torpedoboten, vuurden gisteren tegen de badplaats Westende meer dan 70 schoten af, zonder enige schade aan te richten.

Toen onze batterijen in actie kwamen, verwijderde het eskader van de vijand zich.

Koningin Elizabeth.

De heldhaftige koningin der Belgen gaat voort haar even nobele als onvermoeide zorg aan de Belgische soldaten te betonen. Gedurende de treurige wintermaanden, die nu welhaast achter ons liggen, zijn er dankzij de persoonlijke bemoeiingen van koningin Elizabeth, voortdurend warme kleren, schoeisel, linnengoed, sigaretten en versnaperingen voor de soldaten in de loopgraven bezorgd. De dankbaarheid en de geestdrift van de Belgische soldaten voor de

vorstin kent dan ook geen grenzen, minder nog wegens de betekenis van de geschenken van de koningin, dan wel om haar innige goedheid, die uit de gaven spreekt. Zo lang reeds hadden de soldaten erover gepiekerd hoe ze nu toch hun dankbaarheid ook eens konden tonen en men kan zich dan ook hun blijdschap indenken toen er bekend werd, dat de koningin een afvaardiging van de soldaten van het 11e en 12e linieregiment zou ontvangen. Aan het hoofd van de afvaardiging zo vertelt de XXe Siècle, stond de Brusselse advocaat Vicq, drager van de Franse militaire medaille en verder bestond de afvaardiging uit arbeiders, fabrieksarbeiders en boeren. Het moet, volgens het Belgische blad, waar wij deze mededeling aan ontleen, een heel ontroerende ontmoeting geweest zijn van koningin Elizabeth met de soldaten. Een van hen hield een toespraakje, maar kon van aandoening haast niet spreken. De ogen van allen stonden vol tranen en de vorstin zelf kon eerst niet anders doen dan de mannen sprakeloos de handen drukken. Toen de algemene ontroering wat bedaard was heeft de koningin geruime tijd op allerliefste wijze met de soldaten gepraat, die, naar men begrijpt, verrukt bij hun makers in de loopgraven teruggekeerd zijn.